

İddianame İnceleme Raporu:

Türkiye - Nedim Türfent

Şerife Ceren Uysal

PEN
NORWAY

PEN NORWAY

Bu rapor, 2020 Türkiye İddianame Projesi kapsamında Norveç PEN için hazırlanmıştır. Proje kapsamında, geçtiğimiz 5 yılda Türkiye’de hazırlanan iddianamelerden bazı örnekler incelenecek; basın, sivil toplum ve insan hakları savunucularını ilgilendiren davalara odaklanılacaktır. Norveç PEN, incelenen iddianamelerin Türkiye ve uluslararası standartlara uyumluluğunu analiz etmek üzere farklı ülkelerden avukatlar ve yargıçların bulunduğu bir ekiple çalışmaktadır. Proje, Norveç Dışişleri Bakanlığı, İstanbul İsveç Konsolosluğu ve Heinrich Böll vakfı tarafından desteklenmektedir. Projenin amacı, Türkiye’de hukukun üstünlüğünü desteklemek amacıyla iddianame yazım sürecine yönelik öneriler geliştirmektir.

5 Ağustos 2020

Yazan: Şerife Ceren Uysal

1 - DEĞERLENDİRMENİN KONUSU:

Bu çalışmanın kapsamı 07.03.2017 tarihinde Hakkari Cumhuriyet Başsavcılığı adına Sayın Savcı İlyas Abukan tarafından şüpheli Nedim Türfent aleyhine düzenlenen 2017/544 soruşturma numaralı ve 2017/116 iddianame numaralı toplamda 22 sayfadan oluşan iddianamenin,

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 170. maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesi kapsamında hukukilik değerlendirilmesine tabi tutulmasından ibarettir.

2 - SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA AŞAMASINA İLİŞKİN TESPİTLER:

- Nedim Türfent, Nisan 2016'da Hakkari'nin Yüksekova ilçesinde Özel Harekat Timleri tarafından 50'ye yakın Türk ve Kürt işçinin ters kelepçelenerek yere yatırıldığını ortaya koyan video görüntülerini haber yaptıktan kısa bir süre sonra¹ 12.05.2016 tarihinde gözaltına alınmış ve 13.05.2016 tarihinde tutuklanmıştır. Türfent söz konusu haberi yayımladığı tarihte Dicle Haber Ajansı'nda çalışmaktadır.
- Hakkındaki iddianame tutukluluk tarihinden 9 ay 24 gün sonra düzenlenmiştir. Türfent ilk kez mahkeme karşısına tutukluluğunun üzerinden 14 aydan fazla süre geçtikten sonra, 14.06.2017 tarihinde çıkabilmiştir.
- Kamuoyuna yansıyan duruşma gözlem raporlarına ve avukatlarının beyanlarına göre² iddianame içeriğinde ifadesine yer verilen 20 tanıktan 19'u yargılama aşamasında önceki beyanlarını değiştirmişlerdir. Söz konusu 19 tanık soruşturma aşamasındaki beyanlarının baskı altında yahut işkence ile alındığını, Türfent aleyhine ifade vermeye zorlandıklarını belirtmişlerdir.
- Türfent hakkında Hakkari 2. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından Aralık 2017'de 8 yıl 9 ay hapis cezasına hükmedilmiş olup, ilgili hüküm 21.05.2019 tarihinde Yargıtay tarafından onanmıştır. Türfent'in dosyası hala Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önündedir³.
- 16.06.2020 tarihinde Uluslararası Pen, Uluslararası Basın Enstitüsü (IPI), Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği'nin de (MLSA) aralarında bulunduğu 45 kurum Nedim

1 Bkz: <https://freeturkeyjournalists.ipi.media/tr/nedim-turfent-bir-gazeteci-davasi-onlarca-hukuksuzluk/> (erişim tarihi: 02.08.2020)

2 a.g.e.

3 Bkz: <https://ifex.org/kurdish-journalist-nedim-turfent-passes-1500-days-behind-bars-in-turkey/> (erişim tarihi: 02.08.2020)

Türfent yargılamasına dikkat çekmek için ortak açıklamada bulunmuş olup, ilgili tarihte Nedim Türfent'in 1500 gündür tutuklu olduğunun altını çizmişlerdir ⁴.

- 08.02.1990 doğumlu olan Nedim Türfent tutuklandığı tarihte 26 yaşındadır.

3 - İDDİANAMEYE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME:

3-1: İDDİANAMENİN GENEL YAPISI VE İÇERİĞİNE İLİŞKİN TESPİTLER:

a - İddianame, (sayfa sonuna taşan imza bölümü dışta tutulduğunda) toplam 22 sayfadan ibarettir. İsnat edilen suçların terör örgütü üyeliği ve terör örgütü propagandası yapmak olduğu görülmektedir.

b - İddianamenin 2. sayfasından başlayarak 18. sayfanın ortalarına kadar gelen bölüm şüphelinin üyesi olduğu yahut propagandasını yaptığı ileri sürülen örgüte ilişkin özet niteliğinde bilgi içermektedir. Bu ilk 18 sayfalık içeriğin herhangi bir bölümünde şüphelinin ismi yer almamaktadır. Beraberinde iddianamenin geri kalan bölümlerinde de şüpheli ile iddianamenin ilk 18 sayfası arasında herhangi bir bağ kurulmamıştır. Bu bölümde Savcılık tarafından incelenen başlıklar şunlardır:⁵

- PKK/KCK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN YPS (YEKİNEYÊN PARASTİNA SİVİL-SİVİL SAVUNMA BİRLİKLERİ) BİRLİKLERİ YAPILANMASININ KURULMASI:

Bu bölümde 1977 ila 2000 yılları arasında ilgili örgütün kuruluşu ve zaman içerisindeki

gelişimine dair bilgi verilmekte olup, özetlenen sürecin tarih aralığı şüphelinin henüz doğmadığı dönemle 10 yaşına kadar olan dönemi kapsamaktadır.

- SÖZDE UZUN SÜRELİ HALK SAVAŞI STRATEJİSİ:

Bu bölümde de örgüte ilişkin olduğu belirtilen bir strateji özetlenmekte olup, yine 1978 ila 2000 yılları anlatılmaktadır. Yine ilgili tarih aralığı şüphelinin henüz doğmadığı dönemle 10 yaşına kadar olan dönemi kapsamaktadır.

- KIRA DAYALI ŞEHİR GERİLLACILIĞI:

Bu bölümde Duran KALKAN isimli şahsın 2012 yılında yayımlanan bir kitabı özetlenmektedir. İddianamede bu kitap yahut kitabın yazarı ile Türfent arasında bir bağ olup olmadığı ve bu özetin neden iddianamede yer aldığı açıklanmamıştır. Bu bölüm ilgili şahsın kaleme aldığı belirtilen başka kitapların özeti ile devam etmektedir.

⁴ a.g.e

⁵ Burada kullanılan ara başlıkların tamamı iddianameden aynen alınmıştır.

- SÖZDE DEMOKRATİK ÖZERKLİK STRATEJİSİ:

Bu bölümde örgütün bir strateji değişikliğine gittiği belirtilerek, ilgili strateji açıklanmaktadır. Ancak bu bölümde de şüphelinin adı yer almadığı gibi, bu özetin iddianamede neden bulunduğu ve şüpheliye isnat edilen suçlarla işbu strateji arasında herhangi bir bağ olup olmadığı gibi konularda bir açıklama yapılmamıştır. Bu bölümlerin akabinde örgüt ile ilgili bir takım haberlere yer verilmekte olup, bu haberlerin tamamının şüpheli ile ilgisiz ve tamamen yine ilgili örgütün belirli dönemlerine ilişkin olduğu görülmektedir. Bu anlamda iddianamenin ilk 18 sayfası kapsamında yazılı içerik ile şüpheli ve şüpheliye isnat edilen suçlamalar arasında hiçbir bağ kurulmadığı görülmektedir.

c - İddianamenin 18. sayfa ortasında; *"SORUŞTURMA DOSYASI KAPSAMINDA"* ifadesinin akabinde, soruşturma aşamasında şüpheli hakkında ifade veren 20 tanığın birer paragraf ile özetlenmiş beyanlarına yer verilmektedir. Bu beyan özetleri içerisinde dikkat çeken, ancak iddianame içerisinde değerlendirmeye konu edilmediği görülen noktalar şunlardır:

- Tanık H.Ş.E'nin ifadesinin 21.02.2016 tarihinde, tanık E.Ş.'nin ifadesinin 23.03.2016 tarihinde, tanık E. D. K.'nin ifadesinin 22.03.2016 tarihinde, tanık D. B.'nin ifadesinin 19.03.2016 tarihinde, tanık C. G.'nin ifadesinin 20.03.2016 tarihinde, tanık Z. A.'nin ifadesinin 16.02.2016 tarihinde, tanık M. Ç. V. Y.'nin ifadesinin 14.03.2016 tarihinde, tanık U. C. N.'nin ifadesinin 19.03.2016 tarihinde, tanık A. S. T.'nin ifadesinin 30.03.2016 tarihinde, tanık R. T.'nin ifadesinin 25.03.2020 tarihinde ve tanık N. Ö.'nün ifadesinin 05.02.2020 tarihinde alındığı anlaşılmaktadır. Bu anlamda toplamda soruşturma aşamasında

beyanına başvurulmuş 20 tanıktan 11'inin ifade tarihinin, iddianamede belirtilmiş suç tarihi olan 13.04.2016 tarihinden önce olduğu ve şüphelinin önceki dönem fiilleri ile ilgili olduğu görülmektedir. Tanıkların kalan 9'unun beyanlarının içeriğinden de yine suç tarihi öncesindeki fiillere ilişkin beyanlarda buldukları anlaşılabilir. Bu anlamda teknik anlamda belirtilen suç tarihi yönünden delil kabul edilemez olmaları nedeniyle iddianamede yer almamaları gerekmektedir.

- İddianame içeriğinden ilgili tanıkların beyanlarının teşhis işlemi kapsamında gerçekleştiği anlaşılabilir. İse de, teşhis işleminin hangi soruşturmaya dayandığı ve hangi şartlarda gerçekleştiği hususlarına ilişkin bir bilgi iddianamede yer almamaktadır. Bu husus iddianame ile ilgili yapısal bir eksikliğe işaret etmektedir. İddianame soruşturmanın başladığı tarih ve gereklilik üzerine hiçbir bilgi içermemektedir.

- Ayrıca tanıkların kendi beyanlarından tamamının bir şekilde iddianamede adı geçen örgütün çeşitli faaliyetlerinde yer aldıkları yahut bu yönde bir soruşturma ya da kovuşturmanın konusu oldukları izlenimi oluşturmaktadır. Bazı tanıklar kendi katıldıkları silahlı eğitimlerden söz etmiştir. Bazı tanıkların ise kod adları olduğu iddianameden anlaşılmaktadır. Ancak iddianamede ilgili tanıkların hukuki durumu, haklarında yürüyen bir kovuşturma yahut soruşturma olup olmadığı, bir ceza tehdidi altında bulunup bulunmadıkları hususlarına ilişkin bir bilgi verilmemektedir. İddianamenin bütününde ilgili tanık beyanları dışında şüpheli aleyhine bir delil bulunmadığı görülmekle, Savcılık Makamı'nın teşhis işlemi bağlamında beyanda bulunan tanıkların beyanlarının alındığı koşulları, beyanlarının hukuksal geçerliliğini, içinde bulunduğu şartlar bağlamında güvenilir olup olmadığını iddianame içeriğinde

tartışmamış olması önemli bir eksikliğe işaret etmektedir.

- Beraberinde söz konusu tanıklardan 4`ünün şüpheli hakkında "DİHA`ya [Dicle Haber Ajansı] bağlı gazeteci", "DİHA muhabiri", "DİHA ajansında çalışır" ifadelerini kullandığı, 1`inin [E. K. D.] "Yüksekova`da gazetecidir" dediği, 5`inin "basın faaliyeti yürütür", "röportaj yaparken gördüm", "gazeteci olarak bilirim" şeklinde beyanda bulunduğu görülmüştür. Ancak iddianamede Savcılık makamı tarafından şüphelinin gazeteci olduğu hususuna değinilmediği tespit edilmiştir. Bu husus da temel bir eksikliğe işaret etmektedir. Bu husus lehe olan delillerin değerlendirilmediği ve yanı sıra iddianameye dayanak yapılmış beyanlar içerisinden sadece aleyhe yorumlanabilecek cümlelerin seçilerek kullanılmış olduğu izlenimini yaratmaktadır.

- Yine tanıklardan 1`inin [U. C. N.] beyanında şüphelinin kimlik bilgileri konusunda şu ifadelerine yer verilmiştir: "Şahsın [Şahıs] açık kimlik bilgilerini burada sizlerden Nedim TÜRFENT şeklinde olduğunu öğrendim".

- İddianame 20 tanığın ifadeleri alt alta sıralandıktan sonra, şüphelinin ifadesi ile devam etmektedir. Ancak bu kısımda yalnızca: "Şüphelinin alınan ifadesinde özetle, üzerine atılı suçlamaları kabul etmediğini beyan ettiği" bilgisine yer verilmiştir. Şüphelinin soruşturma aşamasında sunduğu deliller, yahut savunmasının iddianamede yer almaması, ilgili beyan ve delillerin değerlendirmeye konu edilip edilmedikleri sorusunu doğurmaktadır.

- İddianame kapsamında Savcılık makamının şüpheli ile ilişkili delilleri değerlendirdiği bölüm ise yalnızca iddianamenin son sayfasında yer alan tek paragraftan ibarettir.

Bu bölümde şu ifadelere yer verilmiştir:

"Tüm soruşturma dosyası birlikte değerlendirildiğinde; şüpheli hakkında açık tanıkların Cumhuriyet Savcısı huzurunda yapmış olduğu fotoğraf teşhislerinin birbiri ile uyumlu ve tutarlı olması, şüphelinin örgüt mensupları ile irtibat kurduğu, örgütün gençlik yapılanmasında yer aldığı, örgütün talimatları ile hareket ettiği, terör örgütü mensuplarına kalacak yer, gıda ve giyim ihtiyaçlarını karşıladığı, terör örgütünün medya sorumlusu olarak faaliyet göstererek bu eylemleriyle şüphelinin terör örgütü ile tam bir fikir ve eylem birliği içerisine girerek organik bir bağ kurduğu ve bu bağın süreklilik, yoğunluluk, çeşitlilik arz ettiği böylelikle şüphelinin silahlı terör örgütüne üye olduğu ayrıca soruşturma dosyasında bulunan 13/04/2016 tarihli inceleme ve tespit tutanaklarından www.facebook.com/qubane?fref=ts, Nedim Türfent (@nturfent), www.youtube.com/watch?v=ZCoS9mpLB8c sosyal paylaşım sitelerinden zincirleme şekilde şüphelinin YPS/YPS JİN terör örgütünün yaptığı eylemleri paylaşmak ve övmek suretiyle üzerine atılı terör örgütü propagandası yapma suçunu işlediği anlaşılmakla..."

Şüpheli hakkında bu bölümde yer verilen 13.04.2016 tarihli inceleme ve tespit tutanakları ile yine atıf yapılan linklerin içeriği iddianame kapsamında yer almamaktadır. Ayrıca yine iddianame içeriğinden Savcılık makamının şüphelinin "...terör örgütünün medya sorumlusu olarak faaliyet göstererek bu eylemleriyle şüphelinin terör örgütü ile tam bir fikir ve eylem birliği içerisine girerek organik bir bağ kurduğu ve bu bağın süreklilik, yoğunluk, çeşitlilik arz ettiği böylelikle şüphelinin silahlı terör örgütüne üye olduğu..." tespitine nasıl eriştiği, şüphelinin hangi fiillerine atıf yapıldığı, bu fiillerin yeri ve

zamanı, örgüte ilişkin hiyerarşik şema ve bu şema içerisinde şüphelinin pozisyonu gibi fiil, delil ve şahıs arasında kurulması zorunlu olan

nedensellik bağının iddianamede kurulmadığı görülmektedir.

3.2: İDDİANAMENİN TÜRK CEZA MUHAKEMESİ KANUNU 170. MADDESİ KAPSAMINDA İRDELENMESİ:

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun Kamu Davası Açma Görevi başlıklı 170. maddesi iddianamenin şartlarına ve unsurlarına ilişkin temel düzenlemeleri içermektedir. Bu anlamda değerlendirme öncelikle Nedim Türfent hakkındaki iddianamenin bu unsurları taşıyıp taşımadığı üzerinden yapılacaktır.

a. CMK md. 170/3 gereği her bir iddianame şüphelinin kimliğini ve müdafii bilgilerini içermek zorundadır. İşbu iddianame ilgili şekli gereklilikleri yerine getirmektedir.

b. Maktul, mağdur veya suçtan zarar görenin kimliği, Mağdurun veya suçtan zarar görenin vekili veya kanunî temsilcisi, açıklanmasında sakınca bulunmaması halinde ihbarda bulunan kişinin kimliği, şikâyette bulunan kişinin kimliği, şikâyetin yapıldığı tarih hususlarının iddianamede yer alması da CMK 170/3 gereğidir. İlgili iddianame incelendiğinde suçlamanın terör örgütü üyeliği ve terör örgütü propagandası yapmak olduğu görülmekle, isnat edilen suç şikâyete tabi bir suç olmayıp, soruşturmanın da kamu adına yürütüldüğü iddianame kapsamından anlaşılmaktadır. Bununla birlikte soruşturmanın başlangıçta hangi şüphe ve tespit üzerine yürütülmeye başlandığı konusunda iddianamede bir bilgi yer almamaktadır.

c. Yine CMK 170/3 gereği şüphelilere yüklenen suç ve uygulanması gereken

kanun maddelerinin iddianame içerisinde açıkça yazılmış olması gerekmektedir. Değerlendirme konusu iddianame kapsamında isnat edilen suçun terör örgütü üyeliği ve terör örgütünün propagandasını yapmak olduğu hususlarının yazılı olduğu görülmektedir. Sevk maddeleri incelendiğinde örgüt üyeliği suçlaması yönünden TMK md. 5 göndermesi ile Türk Ceza Kanunu md. 314/2`ye ve propaganda suçlaması yönünden ise doğrudan TMK 7/2 maddesine atıf yapılmak suretiyle sevk maddeleri ve isnat edilen suçların tutarlı olarak kaleme alındığı ve bu anlamda iddianamenin herhangi bir eksiklik taşımadığı görülmektedir.

d. CMK 170/3 düzenlemesine göre yine iddianamelerin tamamında yüklenen suçun işlendiği yer, tarih ve zaman diliminin iddianame içerisinde yer alması gerekmektedir. Değerlendirme konusu iddianamede suç tarihinin 13.04.2016 olarak belirtildiği görülmektedir. Ancak iddianamenin tamamından suç yerinin sadece Hakkari – Yüksekova olarak belirtilerek somutlaştırılmadığı gibi, 13.04.2016 tarihinde şüphelinin hangi fiilinin isnata konu edildiği de anlaşılamamaktadır. Ancak iddianamede isnat edilen iki suçun maddi unsurları ve şartlarının farklı olduğu hususu suç tarihi konusu incelenirken mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır. Öncelikle örgüt üyeliği suçlaması yönünden suç tarihinin 13.04.2016 olarak belirtilmiş olması iddianame yönünden başlı başına

bir sorun ifade etmektedir. Örgüt üyeliğinin suç tipi yönünden soyut suç kapsamı içinde değerlendirilmesi gerekir. Bu anlamda suçun kendisinin oluşabilmesi zaten kasta dayalı yoğunluk içeren bir sürekliliğin varlığına bağlıdır. Örgüte üye olmak katılmayı ve bağlılığı gerektirir. Bağlılığın ölçütlerinden en önemlisi devamlılıktır. Bu anlamda herhangi bir kişi hakkında suç tarihinin tek bir gün olarak belirtildiği bir iddianamede terör örgütü üyeliği suçlamasının isnat edilmiş olması bir çelişkiye işaret etmektedir.

Terör örgütü propagandası suçu tipik suçlardandır. Propaganda suçlamasının yöneltilebilmesi için mutlak olarak suçun hangi tarihte, hangi yerde ve hangi araçlarla işlendiğinin belirtilmiş olması gerekmektedir. Bu anlamda iddianamede belirtilen suç tarihi propaganda suçu yönünden kabul edilecek ise, bunun anlamı bu iddianame üzerinden açılacak bir davada şüphelinin yalnızca belirtilen günde gerçekleştirdiği bir fiil var ise yalnızca bu fiilin propaganda suçlaması yönü ile yargılamaya konu edilebilecek olmasıdır. Suç tarihi yönü ile iddianamede sadece tek bir gün belirtilmesi ve spesifik bir yer belirtilmemesinin iddianamenin tamamı incelendiğinde şüpheliye yöneltilen isnadı muğlaklaştırdığı tespit edilmiştir. İddianamenin bütününde de her iki suç tipi yönünden fiil ve delil tartışılmamış olmasının muğlaklık sorununu derinleştirerek savunma hakkının ihlaline yol açabilmesi kuvvetli bir ihtimaldir.

e. CMK 170/3 kapsamında iddianamede aranan diğer bir unsur ise suçun delillerinin iddianamede açıkça yazılı olması hususudur. Değerlendirme konusu iddianamenin deliller bölümünde şu belgelerin sıralandığı görülmektedir:

“Şüpheli ifade tutanağı, fotoğraftan teşhis tutanakları, sorgu zabtı, tutuklama müzekkeresi, nüfus ve adli sicil kaydı ile tüm soruşturma evrakı”.

Şekli anlamda delillerin sıralandığı görülmekte ise de iddianamenin sonuç kısmında atıf yapılan 13.04.2016 tarihli tespit tutanağı ile bu tutanakta yer aldığı belirtilen Facebook ve Youtube içeriği deliller arasında yer almamaktadır. Yine yukarıda tespit edildiği üzere 11 tanığın beyanı suç tarihi olarak belirtilen tarihten önce alınmış olduğuna göre, şüpheli hakkında suç tarihi olarak belirtilen tarihten önce bir soruşturma yürüyor olması gerekir ve soruşturmanın da en azından bir şüphe ve bu şüpheye dayanak belgeler nedeniyle yürüyor olması beklenir. Her ne kadar tüm soruşturma evrakı denilerek bu belgelere atıf yapıldığı düşünülebilecekse de, CMK 170/3 düzenlemesinin amacı, delillerin sadece tek tek yazılması değil, ancak içeriklerinin şüphelinin anlayabileceği ve kendisini savunabileceği açıklıkla ifade edilmesinin sağlanmasıdır. Bu anlamda iddianame kapsamından gerek soruşturmanın başlangıcına yol açan ilk deliller, gerekse iddianameye ve yakalama işlemine dayanak yapıldığı anlaşılan 13.04.2016 tarihli tutanak içeriği anlaşılammamaktadır. Bu nedenlerle, şekli olarak delil sıralamasının yapıldığı görülmüşse de, CMK 170/3’ün delillerin belirtilmesi düzenlemesinin gereğinin yerine getirilmediği anlaşılmaktadır.

f. CMK 170/3 ayrıca şüphelinin tutuklu olup olmadığı; tutuklanmış ise, gözaltına alma ve tutuklama tarihleri ile bunların sürelerinin iddianamede yer alması şartını içermektedir. Değerlendirme konusu iddianame ilgili bilgileri içermektedir.

g. CMK 170/4 iddianameler açısından en temel önemde düzenlemelerden birini ifade

eder. İlgili düzenlemeye göre herhangi bir iddianame, yüklenen suçu oluşturan olayları, mevcut delillerle ilişkilendirerek açıklamakla yükümlüdür. Değerlendirmeye konu edilen iddianame içeriğinde bu düzenlemenin gereği olan bir inceleme ve değerlendirmenin yapılmadığı görülmektedir.

Doğal olarak her bir iddianamede bu düzenlemenin gereği farklı bir yoğunluk ve farklı tipte detayları gerektirecektir. Ancak bu noktada belirli asgari kriterler olduğu ileri sürülebilir. Örneğin şüpheli yönünden terör örgütü propagandası suçlaması bulunduğu bir durumda, bir iddianamenin mutlak olarak,

- propaganda'ya konu olduğu iddia edilen fiil yahut fiillerinin gerçekleştiği tarih,
- bu fiillerin gerçekleştiği yer,
- fiillerin gerçekleştirildiği araç,
- ve içerik konularına yer vermesi gerekmektedir.

Örgüt üyeliği suçlaması yönünden ise iddianamelerin asgari ölçüde ortaya koyması gereken husus, şüphelinin örgütün hiyerarşik yapısı içerisindeki konumu, ve örgütün üyesi olduğunu ortaya koyan ve bu hiyerarşik yapının içerisinde yer alan ilişkilendirme durumudur.

Mevcut iddianame incelendiğinde ise Savcılık Makamı'nın şüphelinin örgütün gençlik yapılanması içerisinde yer aldığı sonucuna vardığı ve bunu iddianame içerisinde iki kez dile getirdiği görülmesine rağmen, iddianame içerisinde bu durumu destekleyen tek bir delile rastlanmadığı gibi, bu sonuca nasıl varıldığı, bu anlamda Savcılık Makamı'nı iddianame düzenlemeye iten yeterli şüpheyi oluşturan olgusal saptamaları okuyucu tarafından takip edilememektedir. Şüpheli aleyhine verilmiş tanık beyanları dahi sadece basın faaliyetlerinden söz ederken, gençlik

yapılanması sonucuna nasıl varıldığıнын anlaşılması önemsiz bir detay değil, aksine iddianame yönünden temel bir noktaya işaret etmektedir.

Bu noktada 5353 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla iddianamenin iadesine ilişkin 5271 sayılı CMK'nın 174 maddesinde yapılan değişikliğin gerekçesinin mutlak olarak göz önünde bulundurulması gerekmektedir. İlgili gerekçe metninde olaylar ve deliller arasında ilişki kurulmaksızın, sadece olaylara yahut delillere arka arkaya yer verilmiş olmasının iddianamenin iadesi için bir neden oluşturacağı belirtilmiştir. Burada kanun koyucunun amacı iddianamede ulaşılan sonuca hangi delillerle ulaşıldığının anlaşılabilmesini ve soyut iddianın yerine mutlak olarak yeterli suç şüphesinin varlığının ortaya konulmasını güvence altına almaktır. Savcılık Makamı'nın görevi önüne gelen vaka kapsamında olayları delillerle birlikte yorumlamaktır. Şüphe savcılık kurumunun görevinin doğal bir parçasıdır. Ancak kanun koyucu burada şüphe ile yeterli şüphe arasında ayrıma gitmiş olup, soruşturma yürütmek için şüphenin, ancak o soruşturmanın bir iddianameye dönüşebilmesi için ise yeterli şüphenin aranması gerektiğini şart koşmuştur. Bu anlamda yeterli şüpheyi kanıtlamak Savcılık Makamlarının ve iddianamelerin en asli görevi olarak kabul edilebilir.

Burada atıf yapılan yasal düzenleme öncesinde

"... tanzim edilen bir kısım iddianamelerde, olayların alt alta sıralandığı, olaylarla kişilerin ve delillerin ilişkilendirilmediği, takdirin mahkemeye bırakıldığı görülmekteydi. Bu hükümle bu durumun önüne geçilmeye çalışılmıştır. O halde,

iddia makamı, şüpheli ve şüphelilerle ilgili somut isnatlarda bulunmalıdır. Bu, iddianamenin dava açan belge olmasının doğal sonucudur”. ⁶

Bu anlamda değerlendirme konusu iddianamenin suçu somutlaştırmadığı ve CMK 170/4'ün gereklerini yerine getirmediği görülmektedir.

h. CMK 170/5 kapsamında iddianamenin sonuç kısmında, şüphelinin sadece aleyhine olan hususlar değil, lehine olan hususların da ileri sürülmesi gerektiği açık şekilde düzenlenmiştir. Bu düzenlemenin gereğinin de yerine getirilmediği tespit edilmiştir. Şüphelinin ifade tutanağı ile sorgu tutanağı deliller arasında ismen sıralanmış olmakla birlikte, şüphelinin ve müdafinin savunmalarına iddianame metninde yer verilmemiştir. Sadece şüphelinin suçlamaları kabul etmediği belirtilmekle yetinilmiştir. Bu anlamda iddianamenin şüphelinin lehine olan delilleri değerlendirilip değerlendirilmediği hususunun denetimine elverişli olmadığı da belirtilebilir.

CMK 170/5 bağlamında bu iddianamede özellikle dikkate alınması gereken husus, şüpheli hakkında iddianame düzenlenmesinin en temel dayanağı olarak kabul edilmiş olan tanıkların önemli bir kısmının şüphelinin gazeteci olduğunu belirtmiş olduğu hususudur. Bir kısım tanık salt gazeteci de dememiş ve 'DİHA haber ajansında çalışır', 'muhabirdir' gibi somutlamalarda bulunmuştur.

Şüphelilerin mesleklerinin her isnat durumunda önem taşıdığı ileri sürülemez. Ancak özellikle bu iddianamede olduğu gibi şüpheli hakkında şüphelinin mesleğinin

zorunlu bir parçası olan röportaj yapmak, fotoğraf çekmek, haber yayınlamak gibi fiiller suça dayanak fiiller olarak kabul edilmiş ve ileri sürülmüş ise, ve isnat edilen suçlamalara ilişkin başkaca tek bir fiil de ileri sürülmemişse, şüphelinin mesleğinin mutlak olarak göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır. Burada şüphelinin mesleği tartışmasız olarak bir lehe delil ifade etmektedir. Bu konunun iddianame içerisinde ele alınmamış olması CMK 170/5 bağlamında iddianamenin hukukiliğini tartışmalı hale getirmektedir.

i. CMK 170/6 düzenlemesine bakıldığında ise iddianamenin sonuç bölümünde, işlenen suç dolayısıyla ilgili kanunda öngörülen ceza ve güvenlik tedbirlerinden hangilerine hükmedilmesinin istendiğinin açıkça belirtilmesi şartı öngörüldüğü görülecektir. İncelenen iddianame bu anlamda da eksiklikler içermektedir. Savcılık makamı genel olarak cezalandırma talep etmekte, şüpheliye isnat edilen suçlamalara karşılık öngörülebilir cezaları tanımlamamakta, yine güvenlik tedbirleri yönünden de hangisi ya da hangilerinin uygulanması gerektiğini somutlamaksızın doğrudan genel hükme atıf yapmaktadır.

Bu anlamda ilgili iddianamenin CMK 170/6'nın gereklerini yerine getirmekten de uzak olduğu tespit edilmiştir.

j. Son olarak CMK'nın 170. maddesinin 2. fıkrasının bu iddianame ile ilişkili yukarıdaki tüm değerlendirmeler dikkate alınarak düşünülmesi gerekmektedir. İlgili düzenlemeye göre kamu davasının açılabilmesi için "yeterli şüphe"nin varlığı bir zorunluluktur. Bu hükümde, *suç şüphesi ile delil kavramı arasındaki ilişki vurgulanmış, bir suçun işlendiği hususundaki şüphenin*

6 Özkan Gültekin, Öğretide ve Uygulamada İddianame ve İddianamenin İadesi, Seçkin Yayıncılık, 2011, s.99

delillere dayanması gerektiği” belirtilmiştir. Nitekim “eldeki delillere göre, yapılacak yargılamada sanığın mahkûm olma ihtimali beraat etmesi ihtimalinden daha fazla ise yeterli şüpheden söz edilir”⁷. Ancak incelenen iddianamede örgüt propagandası yönünden yeri, zamanı ve içeriği tanımlanmış bir fiil olmadığı gibi, örgüt üyeliği suçu yönünden

de doğrudan tanımlanmış bir fiil ve bu suçun temel unsuru olan kişi ile örgüt arasındaki hiyerarşik ilişki tanımlanmadığından, bu hali ile isnat edilen suçlara dayanak eylemler iddianameden anlaşılamadığından, objektif olarak yeterli şüphenin varlığından da söz edilemeyeceği tespit edilmiştir.

3.3. İDDİANAMENİN ULUSLARARASI HUKUK BAĞLAMINDA İNCELENMESİ:

İlgili iddianamenin uluslararası hukuk bağlamında incelenmesi temelde AİHS md. 6 kapsamında düzenlenmiş adil yargılanma ilkesi ile Birleşmiş Milletler Savcılarının Rolüne Daire İlkeler Yönergesi üzerinden gerçekleştirilmelidir. a - Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi md. 6/1 düzenlemesi incelendiğinde, öncelikle bireylerin yargılamalarının makul bir süre içerisinde gerçekleşmesinin adil yargılanma hakkı kapsamı içerisinde ele alındığı açıkça görülecektir⁸. Bu anlamda Nedim Türfent’in tutukluluğunun üzerinden 9 ay 24 gün geçtikten sonra iddianamesinin yazılmış olması ve ilk kez hakim karşısına tutukluluğunun 14. ayında çıkabilmiş olması adil yargılanma hakkının AİHS md. 6/1 anlamında henüz ilk aşamada ihlal edildiği izlenimini oluşturmaktadır.

b - AİHS md. 6/3 suç isnatı ile karşı karşıya olan bireylerin asgari haklarını tanımlar. Bu bağlamda herkes ‘kendisine karşı yöneltilen suçlamanın niteliği ve sebebinden en kısa sürede, anladığı bir dilde ve ayrıntılı olarak haberdar edilmelidir’. Mevcut iddianamenin bir önceki maddede de değinildiği üzere 9 ay 24 gün sonra hazırlanmış olması,

Türfent’in 9 ay 24 gün boyunca hakkında somut suçlamalardan bihaber olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum aynı zamanda AİHS md. 5/3 kapsamında bir ihlal riski doğurmaktadır, zira burada makul süreden söz edilememektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi birçok kararında iddianame hazırlanma süresine vurgu yapmıştır. Punzelt v. Çek Cumhuriyeti⁹ davasında AİHM, iddianamenin hazırlanması ile ilk duruşma tarihi arasında geçen 8 aydan uzun bir süre geçmiş olmasını ‘aşırı uzun’ olarak nitelemiştir.

Yanı sıra iddianamenin CMK 170 bağlamında değerlendirildiği bölümde ayrıntıları ile dile getirildiği üzere gerek suçlamaların somut olaylarla ilişkilendirilmemiş olması, bu anlamda yeri ve tarihi belirtilmiş fiillerle deliller arasında bir bağ kurulmaması, gerek iddianamenin sonuç kısmında suçlamaların kanuni karşılığı olan öngörülebilir cezalarının belirtilmemiş olması, gerekse delil bölümünde sıralanan bir kısım belgenin içeriğinin açıklıkla iddianame metninde yer almaması gibi nedenlerle Türfent’in

7 Nur Centel/Hamide Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, Beta Yayınevi, 2008, s.441

8 Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi md. 6/1 [ilk cümle]: Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyumsuzluklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir

9 AİHM Punzelt v. Çek Cumhuriyeti, Başvuru No. 31315/96, paragraf 81-83, 25.04.2000

hakkındaki suçlamaların kapsamını ve niteliğini, ayrıntılı bir şekilde anlamış olabileceği düşünülmemektedir. İddianame dili şüphelinin konuştuğu ve anladığı bir dil olmakla birlikte, içeriğinin yasanın öngördüğü gerekleri yerine getirmemesi AİHS 6/3.1. bağlamında bir ihlalin söz konusu olabileceğini düşündürmektedir.

c - İddianamenin temel dayanağı olduğu anlaşılan tanık beyanları da AİHM uygulamaları bağlamında üzerinde durulması gereken bir başlığı ifade etmektedir. AİHM verdiği bir kararında, 'Mahkeme, dokunulmazlık veya başka bir avantaj elde etmek için tanıklar tarafından verilen ifadelerin kullanılması sanıklar aleyhine yürütülen yargılama sürecinin adaleti konusunda şüphe yaratabileceğini ve söz konusu ifadelerin doğası gereği çarpıtılmaya açık olduğunu, kişisel intikam veya sunulan avantajları elde etmek amacıyla verilebileceğini vurgulamaktadır. Bu nedenle bir kişinin ilgili olmayan doğrulanmamış iddialar nedeniyle suçlanabileceği ve yargılanabileceği riski göz ardı edilmemelidir'¹⁰ demektedir. AİHM elbette burada aslen yargılama aşamasına atıf yapmaktadır. Ancak bununla birlikte iddianame savcısından da beklenenin, ilk aşamada tamamı AİHM kararında belirtilen şartları taşıma riski içeren tanıkların bu durumuna ilişkin bir araştırma yürütmesidir. Bu araştırma CMK 170'de tanımlanmış lehe delil toplama görevinin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu anlamda iddianamede ve dolayısıyla soruşturma aşamasında bir eksiklik olduğu tespit edilmektedir.

d - AİHM'in Ecer-Zeyrek v. Türkiye davasında vermiş olduğu karar incelenen iddianame açısından özel olarak önem taşımaktadır. AİHM bu kararında; "... işlenen suçun 'devamlılık' niteliği taşımasının, ilgili suçun belli bir zaman dilimi içinde işlendiği anlamına geldiği sonucuna varmıştır. Mahkeme'nin görüşüne göre, bir kimse devamlılık niteliği taşıyan bir suçu işlemekle itham edildiği zaman, hukuki güvenlik kuralı gereği, suçu oluşturan fiillerin, iddianamede açıkça belirtilmesi gerekmektedir"¹¹ ifadelerine yer verilmiştir. İddianamenin CMK 170 kapsamında incelendiği bölümde de belirtildiği üzere, örgüt üyeliği suçu soyut bir suç olup, devamlılık olgusu bu suçun ayrılmaz bir parçasıdır. Bu hali ile iddianamede tespit edilen soyutluk AİHM kararlarında hukuki güvenlik kuralının ihlali olarak tanımlanmaktadır.

e - Son olarak Birleşmiş Milletler Savcılarının Rolüne Daire İlkeler Yönergesi'ne bir bütün olarak bakmak gerekmektedir. İlgili Yönerge'de Savcılarının ceza muhakemesindeki rolünün tanımlandığı 10. madde ile 20. madde arasındaki düzenlemeler özel olarak önemlidir. İlgil Yönerge'ye göre savcılar; "ceza muhakemesinde kovuşturmanın açılmasında ve kanunla yetkili kılınmaları veya yerel uygulamalara uygun olması halinde suçların soruşturulmasında, bu soruşturmaların hukukiliğinin gözetiminde (...) aktif bir rol üstlenirler" Görüleceği üzere soruşturmanın hukukiliğinin gözetimi savcılık makamının yargısal rolü ve görevi olarak tanımlanmıştır. Bu anlamda bir iddianamenin hukukiliği ve iddianamede atıf yapılan delillerin hukukiliği konularında iddianame savcısının doğrudan sorumlu olacağı düşünülmelidir.

10 AİHM. Habran ve Dalem / Belçika, Basvuru no: 43000/11 ve 49380/11, parag. 100, 17.01.2017

11 AİHM. Ecer ve Zeyrek / Türkiye, Basvuru no: 29295/95 ve 29363/95, parag. 32-37, 27.02.2001

f - Aynı Yönerge'nin 12. maddesinde "Savcılar görevlerini hukuka uygun olarak, adil, sürekli ve süratli bir biçimde, insan onuruna saygı gösterip koruyarak, insan haklarının yanında yer alarak yürütürler ve bu suretle adil yargılanmanın gerçekleşmesine ve ceza adaleti sisteminin düzgün işlemesine katkıda bulunurlar" denilmektedir. Bu raporda sıklıkla vurgulandığı üzere, şüphelinin tutukluluğu ile iddianame düzenlenme tarihi arasında 9 ay 24 gün geçmiş olması, beraberinde iddianame kapsamında açıkça yazılmamasına rağmen şüpheli aleyhine soruşturmanın daha önceki [bilinmeyen] bir tarihte başlamış olması bu anlamda savcılık makamının süratli davranma beklentisini karşılayamadığını ortaya koymaktadır. Adil yargılanma hakkının tesisi ve ceza adaleti sisteminin düzgün işlemesine katkı

noktasında soruşturma aşamasında bir savcıdan beklenebilecek olan delillerin hukukiliğinde özen göstermesi, yeterli şüphe olgusunu gözetmesi, lehe delilleri dikkate almasıdır. Bu konularda iddianamenin CMK kapsamındaki değerlendirilmesi bölümünde tespit edilen eksiklikler sıralanmıştır.

g - Yine yönergenin 18. maddesi ise savcıların isnadın temelsiz olduğu durumda soruşturmayı bitirmesi gerekliliğine atıf yapmaktadır. Bu düzenlemenin gereği de yine yeterli şüphenin fiil ve fail bağlantısı kurulup delillerle desteklenmesi anlamına gelmektedir. Bu anlamda yine iddianamenin CMK kapsamındaki değerlendirilmesi bölümünde tespit edilen eksiklikler sıralanmıştır.

4. SONUÇ

Yukarıda ayrıntıları ile açıklandığı üzere, incelenen iddianame gerek iç hukuk düzenlemeleri, gerekse uluslararası mevzuat kapsamında bir iddianamenin taşınması gereken özelliklerin neredeyse hiçbirini içermemektedir.

İddianamede neredeyse hiçbir ara başlıklandırma kullanılmamıştır. Özellikle şüpheliye isnat edilen suçlarla ilgili örgüte ayrılan 18 sayfanın ara başlıklandırılmaması şüpheli aleyhine bir algı yaratma riski taşımaktadır. Bu bölümün iddianame içerisinde neden yer aldığı açıklanmaması da benzer şekilde bir eksikliklerdir. Özellikle örgüt üyeliği suçlamaları söz konusu olduğunda soruşturma makamlarının kendi iddialarını desteklediği ölçüde ve tanımladıkları olgusal şüphenin anlaşılabilmesini sağlayabilmek amacıyla ilgili örgütlere dair iddianame içeriğinde bilgi vermesi söz konusu olabilir. Ancak bu bilgilerin şüpheliye isnat edilen suç ve fiille ilişkili olması gerekir. Örneğin söz konusu iddianame örgütsel şema hakkında bilgi içermiş olsa idi ve akabinde bu şema ile şüpheli arasında bir bağ kursa idi bu kovuşturma aşamasına ilişkin bir ihtiyacın

giderilmesi olarak yorumlanabilecekti. Ancak 1990 doğumlu olan bir şüpheli hakkındaki iddianamede ilgili örgütün 1977 ila 2000 yılları arasındaki faaliyet ve stratejilerine ilişkin yaklaşık 18 sayfalık metin bulunmasının adalete erişime yönelik herhangi bir katkı sağlayacağı düşünülemez.

Ara başlıklandırmama durumu iddianameyi inceleyen ve okuyan kişileri iddianame içerisinde delil ve fiil arayan bir duruma düşürmektedir. Nitelikli bir iddianame, fiilleri ve delilleri ayrı ayrı içeren ve birbiriyle ilişkilendiren bir iddianamedir.

Ancak bütün bu başlıkların nitelikli tartışılmasının önüne geçen bir şekilde, iddianamenin halihazırdaki en büyük eksikliği zaten fiil içermemesidir. Bu iddianameden şüphelinin hangi yasa maddeleri uyarınca suçlandığı anlaşılabilen ancak gazetecilik faaliyetleri dışında (röportaj yapmak, fotoğraf çekmek gibi...) hangi fiillerinin bu suçlamalara yol açtığı anlaşılabilir değildir. Gazetecilik faaliyetlerini örgüt üyeliği yahut propagandası olarak nitelermeye yol açacak yeterli şüphenin kaynağı da anlaşılabilir değildir. Bilindiği üzere TMK 7/2 uygulaması son

yıllarda geçmişe kıyasla netlik kazanmış olup, propaganda faaliyetinin oluşabilmesi için cebir, şiddet gibi eylemlere çağrının da bulunması gerektiği açıktır. Ancak incelenen iddianamede şüphelinin fiilleri tanımlanmadığı gibi, şüphelinin şiddete ve cebre çağrı yaptığına ilişkin bir tespiti de rastlanmamıştır.

Bu iddianame incelendiğinde uygulamadaki ve bu anlamda adalete erişim için temel önemde olan soruşturma süreçlerindeki benzer sorunların aşılması için her durumda üzerinde durulması gereken bir takım noktalar açığa çıkmıştır. Öncelikle savcıların CMK 170'in gereğini yerine getirilmeleri bir zorunluluk olarak tanımlanmalı, ve bu anlamda teşvik edici şekilde iddianamelerin tıpkı Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru formları gibi birer zorunlu formatla ilişkilendirilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda ise mutlak olarak ilk derece mahkemesi hakimlerinin iddianamelerin iadesi konusunda teşvik edilmeleri gerekliliğidir. İddianamenin iadesi mekanizması hem yargı yükünü hafifletecek, hem de soruşturma makamının iddianameleri daha nitelikli ve titiz şekilde hazırlamaları yönünde bir denetim işlevi görecektir.

Şerife Ceren Uysal

PEN NORWAY

/NorskPEN

@PEN_Norway

@norskpen

norskpen.no